

Andriy Ulishchenko
National Pedagogical Drahomanov University,
Ukraine, Kyiv
ulish@ukr.net

Андрій Уліщенко

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Україна, Київ
ulish@ukr.net

Motivational factors in the study of Ukrainian as a foreign language

ABSTRACT

The article deals with the problem of increasing the internal motivation of foreign students while studying the Ukrainian language. Taking into account motivational factors is an important condition for the successful formation of a secondary linguistic personality, which has a sufficient degree of communicative competence and is able to adapt to a new cultural environments.

Purpose: Basing on the practical experience of working with Indian medical students in learning of the Ukrainian language, as well as on the studies of domestic and foreign scientists, to consider the motivational factors contributing to the successful formation of the secondary linguistic personality, that is, the person who is involved in the culture of the people whose language is taught ; to find out the conditions for increasing the effectiveness of educational activities, focusing on methodical techniques aimed at creating a positive communication atmosphere.

Methods: method of empirical research with the aim of learning pedagogical experience (observation, comparison, generalization); method of theoretical research with the aim of studying theoretical foundations that should be taken into account when solving practical problems (analysis, synthesis, modeling).

Conclusions

Thus, the development of motivation in process of learning of the Ukrainian as a foreign language entirely depends on the activity of the teacher, his flexibility and creativity. The educational process should be organized as efficiently as possible, using the most diverse pedagogical conditions - the use of interactive learning techniques, digital technologies, the use of linguistic and culturelogical materials, the creation of a supportive communicative atmosphere conducive to experiencing a situation of success. Only in systematic and complex use of these conditions it is predicted to increase the level of motivation to study the Ukrainian language as a foreign language. Good language proficiency is a lengthy, difficult process where the teacher uses different techniques, and the best result in the formation of the secondary linguistic personality will be achieved when a motivated student is well aware of his purpose and creatively addresses the implementation of communicative tasks.

Keywords: secondary linguistic personality, internal motivation, linguistic barrier, communicative orientation, interactive methodical techniques.

Мотиваційні чинники у вивченні української мови як іноземної

Анотація

У статті розглядається проблема підвищення внутрішньої мотивації студентів-іноземців під час навчання української мови. Урахування мотиваційних чинників є важливою умовою успішного формування вторинної мовної особистості, яка достатньою мірою володіє комунікативною компетенцією і здатна адаптуватися до нового культурного середовища.

Мета дослідження. Ґрунтуючись на практичному досвіді роботи з індійськими студентами-медиками на заняттях з української мови, а також на дослідженнях вітчизняних та зарубіжних учених, розглянути мотиваційні чинники, що сприяють успішному формуванню вторинної мовної особистості, тобто тієї особистості, яка долучена до культури народу, мову якого вивчає; з'ясувати умови підвищення результативності навчальної діяльності, акцентуючи увагу на

методичних прийомах, орієнтованих на створення позитивної комунікаційної атмосфери.

Методи: емпіричного дослідження з метою пізнання педагогічного досвіду (спостереження, порівняння, узагальнення); теоретичного дослідження з метою вивчення теоретичних основ, які доцільно враховувати при розв'язанні практичних проблем (аналіз, синтез, моделювання).

Висновки. Розвиток мотивації на заняттях з української мови як іноземної цілком залежить від діяльності викладача, його гнучкості, креативності. Навчальний процес слід організувати якомога ефективніше, використовуючи найрізноманітніші педагогічні умови – застосування прийомів інтерактивного навчання, цифрових технологій, залучення лінгвокраїнознавчого матеріалу, створення сприятливої комунікативної атмосфери, сприятливої для переживання ситуації успіху. Лише при систематичному і комплексному використанні цих умов можна прогнозовано підвищити рівень мотивованості до вивчення української мови як іноземної.

Ключові слова: *вторинна мовна особистість, внутрішня мотивація, мовний бар'єр, комунікативна спрямованість, інтерактивні методичні прийоми/*

Вступ

У методиці вивчення української мови як іноземної пошук мотиву, що підвищує ефективність навчальної роботи, є пріоритетним завданням, оскільки сприяє формуванню вторинної мовної особистості, яка достатньою мірою володіє комунікативною компетенцією і здатна адаптуватися до нового культурного середовища. Вторинна мовна особистість формується в процесі навчання іноземної мови, завдяки залученню через нерідну мову як до вторинної мовної системи іншої лінгвокультури, так і до світоглядних засад, що визначають особливості становлення національного характеру й менталітету носія мови. Вона має оволодіти вербально-семантичним кодом мови, що вивчається, концептуальною

картиною світу нової для неї культури і здобути більше можливостей для розуміння нової для неї соціальної дійсності.

Розвиток у студентів-іноземців властивостей вторинної мовної особистості, які відкривають можливість стати учасником міжетнічної комунікації, передбачає не тільки набуття вмінь користуватися на певному рівні мовленнєвою технікою, але й збагачення позамовною інформацією, важливою для спілкування і взаємного розуміння на міжкультурному рівні.

Природний контекст вивчення української мови, злиття мовних і мовленнєвих ознак комунікації, а також прагнення використовувати різні граматичні структури в ситуаціях реального спілкування є необхідними умовами формування нової ідентичності іноземного студента.

Вторинна культурно-мовна особистість

Успішний результат будь-якої мовної освіти полягає у формуванні мовної особистості, а результатом опанування іноземною мовою є вторинна мовна особистість, яка відкриває шлях до повноцінної участі у міжкультурній взаємодії.

Як стверджує Н. Гальскова, концепт «вторинна мовна особистість» спрямований на конкретизацію цільових і змістових аспектів мовної освіти «у двоплановій єдності: першим планом є автентична мовна особистість, другим – вторинна (подвоєна) мовна особистість, яка формується в освітньому процесі, пов'язаному з нерідними мовами і яка є результатом цього процесу (Halskova, 2007, р. 22). Вторинна мовна особистість визначається також як «сукупність здібностей людини до іншомовного спілкування на міжкультурному рівні, що являє собою адекватну взаємодію з представниками інших культур (Halskova, 2007, р. 46).

Питання, що стосуються визначення сутності поняття вторинної мовної особистості залишається актуальним, бо характеристика такої особистості, визначення певних специфічних ознак, необхідних для здійснення успішного міжкультурного діалогу, напевне, ніколи не зможе претендувати на константність і всеохопність. Такий діалог, тобто міжкультурну комунікацію, зауважує Ф. Бацевич

у книзі «Основи комунікативної лінгвістики», визначають фактори розуміння і порозуміння, а це, своєю чергою, означає, що потрібно навчитися розуміти чуже і водночас бути зрозумілим, спілкуючись нерідною мовою. Коли людина за тих або інших обставин потрапляє в незнайоме мовне і культурне середовище, вона може опинитися в стані «культурного шоку», адже національні цінності і закони спілкування постають перед нею зовсім чужими. Уникнути неприємних непорозумінь із представниками іншого етносу допоможуть знання особливостей нової культури, які використовуються в процесі взаємодії між культурами (Batsevych, 2004, p. 56). Взаємодія культур відбувається в контексті безпосередніх відносин і зв'язків, що встановлюються між різними культурами, а також впливів, взаємних змін, які відбуваються в процесі цих відносин. О. Кучмій наголошує, що вирішальне значення у взаємодії культур «набуває зміна станів, якостей, сфер діяльності, цінностей тієї чи іншої культури, породження нових форм культурної активності, духовних орієнтирів і ознак способу життя людей під впливом зовнішніх імпульсів» (Kuchmii, 2003, p. 54).

Визначальною характеристикою вторинної мовної особистості є не тільки знання мови, а й оволодіння вербально-семантичним кодом іноземної мови, усвідомлення цінності нової культури. Головним для студентів стає не тільки запам'ятовування певних культурологічних фактів, а передусім уміння порівнювати соціокультурний досвід народу, що розмовляє іноземною мовою, з власним, інтерпретувати мотиви і світоглядні орієнтири іншомовної особистості.

І. Халєєва, визначаючи вторинну мовну особистість як здатність людини спілкуватися на міжкультурному рівні, звертає увагу, що така здатність складається з оволодіння вербально-семантичним кодом мови, яка вивчається, та глобальною (концептуальною) картиною світу» (Khaleeva, 1989, p. 68).

Вторинна культурно-мовна особистість уже має певний етносоціокультурний статус, достатні для комунікації знання мови, уявлення про особливості культури, що використовуються у спілкуванні через здатність інтерпретувати мовні і культурні явища (Furmanova, 1994, p. 8). І. Зимня наголошує на діяльнісному підході, що має суто практичну спрямованість: компетентна вторинна культурно-мовна особистість формується в контексті набуття комунікативної компетентності, а культурна і комунікативна компетентності органічно взаємопов'язані (Zymniaia,

2001, p. 51).

М. Денисенко, ураховуючи висновки, яких дійшли Ю. Караулов та І. Халєєва, пропонує модель формування компетентної вторинної культурно-мовної особистості в три етапи – мотиваційний (відбувається формування комплексу культурних і лінгвістичних компетентностей, усвідомлюються культурно-мовні розбіжності), дослідницький (формується здатність відображати лінгво-культурну картину світу через синтез міжкультурних явищ), виконавчий (формується як практичні комунікативні вміння спілкуватися на міжкультурному рівні, так і стійка мотивація взаємодіяти з соціумом іншої країни). Дослідниця зауважує, що неможливо інтегруватися в чужу культуру, сприймаючи її через призму своєї, оскільки «кожній культурі притаманні загальнонаціональні, регіональні, індивідуальні та інші явища, які зрозумілі виключно представникам відповідної культури і які можна збагнути описовим, а не порівняльним шляхом». Тому основне завдання, що постає в контексті вивчення іноземної мови – сформувати вторинну культурно-мовну особистість на основі мовної і вторинної мовної особистості (Denysenko, 2014, p. 332).

Педагогічні умови розвитку внутрішньої мотивації студентів-іноземців

У Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця студенти-іноземці на першому курсі вивчають українську мову протягом 80 годин. За цей досить короткий термін викладач організовує навчальні заняття таким чином, щоб сформувати у студентів комунікативні навички, достатні для спілкування в різних ситуаціях, пов'язаних із навчанням, побутом. Для досягнення цієї мети викладач має приділяти значну увагу мотиваційним чинникам, пояснюючи студентам-іноземцям, що знання української мови не тільки розширить їхнє уявлення про світ, а й надасть їхньому життю в Україні більшої комфортності, створить більше можливостей у майбутньому для зростання конкурентоспроможності на ринку праці.

Найбільш успішним буде саме той викладач, який дбає про власне професійне зростання, про формування і розвиток винятково важливих для успішної взаємодії

зі студентами комплексу компетентностей. Про такі компетентності пише С. Соколова у статті «Професійні характеристики викладача української мови як іноземної у світлі компетентісного підходу». Узагальнюючи зміст компетентісного наповнення професійної діяльності викладача української мови як іноземної, дослідниця визначає такі складові професіоналізму: лінгвістичну, методичну підготовку, володіння знаннями з психопедагогіки, психолого-педагогічну майстерність, уміння керувати саморозвитком, культурознавчу та крайознавчу компетентність, міжкультурну компетентність (тобто «уміння долати культурні бар'єри, уміння вести міжкультурний діалог»), загальну обізнаність, уміння планувати, здійснювати контроль та оцінку досягнень студентів, комунікативність, уміння діагностувати з використанням різноманітних засобів, мультимедійну та технічну обізнаність, моральну компетентність, креативність та інноваційність. Розвиток цих компетентностей «дозволяє педагогу ставити перед собою мету та творчо вирішувати проблеми» (Sokolova, 2014, p. 127-128).

У методиці викладання є загальновизнаним, що запорукою успіху навчання є високий рівень мотивації, що являє собою «систему мотивів, яка визначає конкретні форми діяльності або поведінки людини» (Partyko, 2008, p. 52). Йдеться передусім про мотивацію внутрішню, яка супроводжується переживаннями радості, інтелектуальної насолоди та задоволення. «Феномен внутрішньої мотивації включає в себе не тільки питання про спонукальні чинники поведінки, але й звертає увагу на якість виконуваної діяльності, на те, які переживання супроводжують людину в процесі здійснення завдання, а також, які наслідки цієї мотивації для подальшого становлення та саморозвитку особистості» (Zakharko, 2008, p. 143-148).

З метою підвищення рівня мотивації при вивченні української мови іноземними студентами викладачеві доцільно розробити і впровадити в навчальний процес такі педагогічні умови, які могли б відкрити шлях до активізації пізнавальної діяльності забезпечити більш ефективне засвоєння української мови. Такими педагогічними умовами є зокрема застосування інтерактивних методів викладання, залучення лінгвокраїнознавчих матеріалів, використання міжпредметних зв'язків, створення сприятливої атмосфери спілкування, де панують дружні взаємини між студентами, між студентами і викладачем, який не

позбавлений почуття гумору і ставиться до всіх з повагою і доброзичливо. Окрім того, викладач, допомагаючи студентам досягти високих результатів під час вивчення української мови як іноземної, не тільки створює умови для засвоєння знань, але й розвиває вміння і навички використовувати ці знання у практичній діяльності.

Мотиваційні чинники, на яких ґрунтується становлення вторинної мовної особистості (у зарубіжних виданнях також використовується поняття «вторинна мовна ідентичність»), перебувають на різних рівнях. Одна річ, коли іноземна мова вивчається виключно з практичною метою отримати елементарні комунікативні компетентності, і зовсім інша – коли особистість мотивована до сприйняття культурного коду іншого етносу, до багатоаспектної взаємодії з представниками нового соціуму. Тому зацікавлене ставлення студентів до вивчення мови країни, де вони тимчасово живуть, значною мірою залежить від усвідомлення особистісної значущості здобутих знань, від уміння викладача створити дружню, комунікативну атмосферу.

Викладач має не обмежуватися діяльністю, спрямованою лише на опанування українською мовою, він має допомагати іноземним студентам відчутти себе інтегрованими до нового для них соціуму. «Важливим є формування країнознавчої та лінгвокультурологічної компетенції студентів-іноземців, що полягає у зануренні в соціокультурний простір носіїв мови, у вивченні будь-якої іноземної мови, передусім як національно-культурного джерела іншого етносу» (Kasianenko, 20013, p. 10). Складовою навчання є також набуття студентами соціолінгвістичної компетентності, яка передбачає наявність знань про побут і культуру носіїв мови, умінь успішно використовувати мову відповідно до конкретної комунікативної мети у певному контексті спілкування. Формування цієї компетентності своєю чергою посилює мотивацію до вивчення мови, культури іншого етносу. У контексті такого особистісно орієнтованого підходу студенти самореалізуються, висловлюючи свої думки, почуття, здобуття нових знань стає для них значно цікавішим різноманітнішим, бо вони вже не є обмеженими чіткими алгоритмами навчання.

Вивчення української мови іноземцями передбачає передусім комунікативну спрямованість навчальних занять, що створює оптимальні умови для спілкування, допомагає подолати в майбутньому мовний бар'єр, відкрити можливості для

початку комунікації. Студентам потрібні комунікативні навички і вміння, які допомагатимуть їм більш-менш вільно почуватися у мовному середовищі України, де рівень володіння англійською мовою поки що, на жаль, є дуже низьким. Тому вже на початковому етапі роботи студенти застосовують у своєму повсякденному житті прості мовні конструкції у найрізноманітніших комунікативних ситуаціях.

Більшість іноземних студентів із зацікавленістю ставляться до вивчення української мови. Тому важливо поглиблювати внутрішню мотивацію, яка спонукає до свідомого вивчення української мови, надає відчуття особистісної значущості інформації про культуру, традиції, історію країни, мова якої опановується. Одним із мотиваційних чинників, що необхідно враховувати в методиці викладання української мови як іноземної, є використання країнознавчих матеріалів, зідки іноземні студенти дізнаються про історичні події, про особливості української культури – традиції, свята. Завдяки систематичному проведенню бесід про українські звичаї і традиції іноземні студенти долучаються до світу української культури. Окрім того, це сприяє реалізації принципу новизни, за яким викладачеві слід використовувати той навчальний матеріал, який містить нову цікаву інформацію, виявляти гнучкість і динамічність під час навчальної взаємодії зі студентами. Цей принцип методисти визнають необхідним мотиваційним чинником, оскільки він «забезпечує підтримку інтересу до оволодіння іноземною мовою, формування мовленнєвих навичок, розвиток продуктивності й динамічності мовленнєвих умінь» (Sokil, 2007, p. 18). Є. Пасов зауважує, що відповідно до названого принципу навчальний матеріал подається як факт культури іншого народу. Це може бути цікава і яскрава подія, книга, палац, прислів'я, вислів, складне слово, незвичайний звук тощо. Дослідник вважає, що це принципово інша стратегія, бо вона дає можливість на повну силу «працювати» одному з найважливіших принципів мотивації – принципу новизни. «Саме новизна факту культури, спосіб його подання, відповідна технологія роботи, «вичерпує» весь пізнавальний, розвивальний та виховний його потенціал, вона є потужним чинником виникнення і підтримки особистісного сенсу учня» (Kyberova, Kollarova, Passov, 2007, p. 15). Однак підкреслимо, що в процесі навчання української мови як іноземної лінгвокраїнознавчі відомості викладачеві слід давати дозовано, ураховуючи необхідність забезпечувати інформаційний баланс. Наприклад, перед

різдвяними канікулами, Великоднем доцільно подати інформацію про традиції святкування в Україні. Окрім того, упродовж навчального року іноземних студентів необхідно знайомити з різними складовими української культури – національною кухнею, літературою, музикою, живописом, кінематографом.

Використання відеозаписів на заняттях сприяє індивідуалізації навчання, розвитку мотивованості мовленнєвої діяльності студентів, унаочнює відомості про особливості української культури. З погляду методики цікаві та інформативні відеофрагменти надають викладачеві більше можливостей для творчого планування занять, під час яких створюється атмосфера спільної пізнавальної діяльності. Зауважимо також, що властивості уваги – концентрація, інтенсивність, стійкість – набувають нової якості, бо використовуються і зоровий, і слуховий канали для отримання інформації. Лінгвокраїнознавчий матеріал за таких педагогічних умов засвоюється глибше, бо увага є вже не спонтанною, мимовільною, а цілеспрямованою, довільною.

Важливим мотиваційним чинником у контексті вивчення української мови іноземними студентами є позитивне емоційне тло заняття. Створенню сприятливої комунікаційної атмосфери сприяє моделювання різних комунікативних ситуацій на заняттях, організація міні-конкурсів, під час яких студенти мають творчо поставитися до складання діалогів, суттєву роль відіграють також розповіді студентів про життєві ситуації, де вони мали свої перші успіхи у подоланні мовних бар'єрів. Підвищує результативність роботи і заохочення студентів виявляти спостережливість, з'ясовувати значення нових слів, висловлювань, які вони почули у своєму повсякденному житті. Успіхи в комунікації, на яких неодмінно має акцентувати увагу викладач, створюють додатковий позитивний стимул до оволодіння мовою. Засвоївши базові правила граматики, необхідні для початку спілкування, студенти-іноземці починають відчувати більшу потребу у розширенні свого лексичного запасу.

Неможливо уявити сучасний навчальний процес без використання цифрових технологій, що суттєво урізноманітнюють, удосконалюють і розширюють навчальні можливості. У викладанні української мови як іноземної зростанню внутрішньої мотивації сприяють методичні прийоми з комп'ютерною підтримкою, які використовуються і під час самостійної роботи студентів, і на групових заняттях в

аудиторії. Так, ефективним і досить оригінальним способом інтерактивної взаємодії зі студентами є призначена для проведення вікторин, дидактичних ігор і тестів програма Kahoot, яка допомагає створити сприятливе емоційне тло, позитивну комунікативну атмосферу. Студенти відповідають на підготовлені вчителем тести з планшетів, ноутбуків, смартфонів, тобто з будь-якого пристрою, що має доступ до Інтернету. Дидактичні можливості Kahoot передбачають не тільки тестування, а й використання ілюстративних матеріалів – фотографій, відеофрагментів. Темп виконання вікторин, тестів регулюється шляхом введення часової межі для кожного запитання.

Важлива роль під час організації позааудиторної самостійної роботи покладається на активне використання студентами Інтернет ресурсів. У цьому разі самостійна робота вибудовується таким чином, щоб студенти виконували завдання, використовуючи доступ до Інтернету. Окрім того, доступ до швидкісного інтернету, який мають практично всі студенти, відкриває можливість урізноманітнити, зробити більш гнучкою і ефективною взаємодію зі студентами, під час якої викладач у разі потреби оперативно надсилає студентам потрібний ілюстративний матеріал, графічну та текстову інформацію, яку всі учасники навчального процесу матимуть перед собою на екранах смартфонів (адже не завжди є можливість систематично проводити заняття в аудиторіях, обладнаних сучасною комп'ютерною технікою).

Практика роботи з англomовними студентами показала, що ефективність засвоєння лексики зростає завдяки використанню, наприклад, додатку «Product», який можна вільно завантажити у смартфон. Згаданий додаток являє собою не тільки перекладний англо-український та україно-англійський словник, він надає також можливості занотовувати переклад нових слів, висловлювань, розподіляти їх за тематичними групами, додавати приклади використання лексики, засвоювати нову інформацію, виконуючи тести, які програма автоматично генерує.

Традиційний підхід до організації навчального процесу, звичайно, може забезпечити досить високий рівень засвоєння знань, формування умінь і навичок, але він не сприяє повною мірою розвитку особистості, розкриттю її потенціалу. Тому одним із перспективних шляхів розвитку і підвищення мотивації до вивчення української мови іноземними студентами є використання викладачем

інтерактивних методів навчання, які, на відміну від традиційних, ґрунтуються на активній взаємодії всіх учасників навчального процесу, під час якої відбувається не пасивне засвоєння матеріалу, а активне оволодіння знаннями. Використання такого підходу поживає, урізноманітнює навчальний процес, робить його цікавішим. Інтерактивні методи викладання стимулюють пізнавальну діяльність іноземних студентів, а також надають позитивний вплив на формування творчого мислення.

До інтерактивних методів у навчанні української мови як іноземної можна віднести рольові ігри, роботу з предметними картками. Рольові ігри являють собою змодельовані ігрові ситуації, які орієнтують студентів на вирішення побутових проблем. Як правило, вони проводяться відповідно до запропонованого викладачем ситуаційного завдання. Наприклад, рольова гра «врач-пацієнт» дає студентам можливість відчувати себе в ролі лікаря і використати вивчені медичні терміни і синтаксичні конструкції на практиці. Робота з предметними картками допомагає повторити певний лексичний матеріал і краще засвоїти граматичні форми.

Зацікавлене ставлення до навчання підтримує відчуття успіху, тому чи не найважливішим сенсом діяльності викладача є створення ситуації успіху, яка є джерелом внутрішніх сил того, хто навчається, енергії для подолання труднощів на шляху до мети. З погляду педагогіки, ситуація успіху – це цілеспрямована організація умов, за яких з'являється можливість досягти істотних результатів в діяльності як окремої особистості, так і колективу в цілому, адже студенту не стоїть на заваді психологічний бар'єр, висловлюючи думки, він не боїться помилитися, отримує позитивні емоції, усвідомлюючи свій прогрес у навчанні. Іноземні студенти почувуються вільно, впевнено, їхня самооцінка зростає, внаслідок цього зростає і мотивація.

Розвитку навчальної мотивації сприяє також і зацікавлене ставлення викладача до культури етносу, представником якого є студент. Тому викладач має бути обізнаним у певних галузях знань, важливих для іноземних студентів. У аудиторії варто торкатися актуальних для студентів питань, ураховуючи при цьому їхню релігійну, соціальну приналежність. Наприклад, викладачеві української мови в Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця потрібно мати знання про Індію, її пам'ятні місця, особливості національного менталітету – така особиста зацікавленість

культурою індійських студентів посилює і надалі підтримує зацікавленість у вивченні української мови.

Висновки

Розвиток мотивації на заняттях з української мови як іноземної цілком залежить від діяльності викладача, його гнучкості, креативності. Навчальний процес слід організувати якомога ефективніше, використовуючи найрізноманітніші педагогічні умови – застосування прийомів інтерактивного навчання, цифрових технологій, залучення лінгвокраїнознавчого матеріалу, створення комунікативної атмосфери, сприятливої для переживання ситуації успіху. Лише при систематичному і комплексному використанні цих умов можна прогнозовано підвищити рівень мотивованості до вивчення української мови як іноземної.

Ми навели лише кілька прикладів урахування мотиваційних чинників у процесі вивчення української мови як іноземної. Добре володіння мовою – це тривалий, непростий процес, де викладач використовує різні методики, і найкращий результат у формуванні вторинної мовної особистості буде досягнуто в тому разі, коли мотивований студент добре усвідомлюватиме свою мету і творчо ставитиметься до реалізації комунікативних задач.

Бібліографія

Бацевич Ф. С. Основи комунікативно лінгвістики. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.

Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: учеб. пособие. Изд-е 4-е, стер. М.: Академия, 2007. 336 с.

Денисенко М. В. Формування компетентної вторинної культурно-мовної особистості. *Мовні і концептуальні картини світу*. Випуск 47, частина 1. ВПЦ «Київський університет», 2014. С. 331-337.

Захарко О. Внутрішня мотивація як психологічний феномен. *Соціогуманітарні проблеми людини*. 2008. №3. С. 143-148.

Зимняя И. А. Лингвопсихология речевой деятельности. Воронеж : НПО "МОДЭК", 2001. 432 с.

Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. – М. : Наука, 1987. 261 с.

Касьяненко Т. А. Викладання української мови як іноземної: принципи оптимізації та інновації. *Культура народів Причорномор'я*. 2013. № 257. С. 7-10.

Киберова Л. В., Колларова Э., Пассов Е. И. Концепция коммуникативного иноязычного образования (теория и ее реализация) : методическое пособие для русистов : Златоуст, 2007. 201 с.

Кучмій О. П. Міжкультурні комунікації: структура і динаміка процесів. *Культура народів Причорномор'я*. 2003. № 37. С. 52-55.

Партико Т. Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. 416 с.

Сокіл Б. Методи вивчення української мови як іноземної та їх характеристика. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2007. Вип. 2. С. 14–18.

Соколова С. Професійні характеристики викладача української мови як іноземної у світлі компетентісного підходу теорії навчання. *Управлінські компетенції викладача вищої школи : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (28 лютого 2014 року)*. К. : Вид-во НПУ ім. М. Драгоманова, 2014. С. 127-128.

Фурманова В. П. Межкультурная коммуникация и культурноязыковая прагматика в теории и практике преподавания иностранных языков: автореф. дис. д. пед. наук : 13. 00. 02. Москва, 1994. 58 с.

Халеева И. И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи: Подготовка переводчика. М., 1989. 238 с.

Халеева И. Вторичная языковая личность как реципиент инофонного текста. *Язык-система. Язык-текст. Язык-способность*. М. : Институт русского языка РАН., 1995. С. 277-278.

References

Batsevych F. S. (2004). *Osnovy komunikatyvno linhvistyky*. Kyiv. Vydavnychiy tsentr «Akademiia». (In Ukrainian).

Halskova N. D., Hez N. Y. (2007). *Teoriya obucheniya ynostrannym jazykam. Lynhvodydaktyka y metodyka: ucheb. posobyе*. Moscow. (In Russian).

Denysenko M. V. (2014). *Formuvannia kompetentnoi vtorynnoi kulturno-movnoi osobystosti. Movni i kontseptualni kartyny svitu*. Vypusk 47, chastyna 1. VPTs «Kyivskiy universytet». (In Ukrainian).

Zakharko O. (2008). *Vnutrishnia motyvatsiia yak psykholohichniy fenomen. Sotsiohumanitarni problemy liudyny*. 2008. №3. (In Ukrainian).

Zymniaia Y. A. (2001). *Lynhvopsykholohiia rechevoi deiatelnosti*. Voronezh : NPO "MODЭK". (In Russian).

Karaulov Yu. N. (1987). *Russkyi yazyk y yazykovaia lychnost*. Moscow. (In Russian).

Kasianenko T. A. (2013). *Vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi: pryntsyipy optymizatsii ta innovatsii*. *Kultura narodov Prychernomia*. 2013. № 257. (In Ukrainian).

Kyberova L. V., Kollarova ., Passov E. Y. (2007). *Kontseptsiia kommunykatyvnoho ynoiazychnoho obrazovanyia (teoriya y ee realizatsiia) : metodycheskoe posobyе dlia rusystov : Zlatoust*. (In Russian).

Kuchmii O. P. *Mizhkulturni komunikatsii: struktura i dynamika protsesiv*. (2003). *Kultura narodov Prychernomia*. 2003. № 37. (In Ukrainian).

Partyko T. B. (2008). *Zahalna psykholohiia: pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakl.* Kyiv : Vydavnychiy Dim «In Yure». (In Ukrainian).

Sokil B. (2007). *Metody vyvchenniia ukrainskoi movy yak inozemnoi ta yikh kharakterystyka. Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi*. 2007. Vyp. 2. (In Ukrainian).

Sokolova S. *Profesiini kharakterystyky vykladacha ukrainskoi movy yak inozemnoi u svitli kompetentisnoho pidkhotu teorii navchannia. Upravlinski kompetentsii vykladacha vyshchoi shkoly : materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (28 liutoho 2014 roku)*. K. : Vyd-vo NPU im. M. Drahomanova. 2014. S. 127-128. (In Ukrainian).

Furmanova V. P. (1994). *Mezhkulturnaia kommunykatsiia y kulturnoiazykovaia*

prahmatyka v teoryy y praktyke prepodavanyia ynostrannykh yazykov: avtoref. dys. d. ped. nauk : 13. 00. 02. Moskov, 1994. (In Russian).

Khaleeva Y. Y. (1989). Osnovy teoryy obucheniya ponymaniyu ynoiazychnoi rechy: Podhotovka perevodchyka. Moscow. (In Russian).

Khaleeva Y. (1995). Vtorychnaia yazykovaia lychnost kak retsypyent ynofonnoho teksta. *Yazyk-systema. Yazyk-tekst. Yazyk-sposobnost*. Moscow. (In Russian).